

KULTURSKOLAN OCH KREATIVA NÄRINGAR

Nya möjligheter genom ungas kulturutövande

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet är en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening där kommuner samverkar före en tillgänglig och högkvalitativ kulturskoleverksamhet.

Vår vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet.

Kulturskolerådet bildades 1996 (då under namnet Sveriges musik- och kulturskoleråd, SMoK) och har idag omkring 90 procent av landets kommuner som medlemmar.

Organisationen verkar genom omvärldsbevakning, kurser och konferenser, opinionsbildning och olika utvecklingsprojekt till stärkta förutsättningar för landets kulturskolor. Kulturskolerådet arrangerar bland annat återkommande Kulturskoledagarna.

Läs mer på www.kulturskoleradet.se

Omslagsfoto: Istock

© Kulturskolerådet 2022

.....
Kulturskolerådet | Box 190 | 101 23 Stockholm
E-post: generalsekreterare@kulturskoleradet.se | www.kulturskoleradet.se

INNEHÅLL

FÖRORD	4
RESULTAT	7
Samverkan mellan kulturskola och kreativa näringar	7
Uppdrag om kreativa näringar	8
Vilket statligt stöd behövs för en positiv utveckling?	9
Kulturskolans potential	9
Övriga synpunkter	9
Slutsatser och förslag	10

FÖRORD

Vilken betydelse och potential har kulturskolan för kreativa näringar? Landets kommunala musik- och kulturskolor har sedan länge uppmärksammats för sin betydelse och roll inom musikområdet. Ofta kring musikexport, rekryteringsbas för musikhögskolor eller professionella orkestrar. Ett exempel är i Fredrik Eliassons dokumentärserie i Sveriges Radio ”Arvet efter Cheiron – en oändlig historia”, där producenten Max Martin hyllar den kommunala musikskolan. Under 80- och 90-talet så blev allt fler musikskolor kulturskolor, där dans, drama, konst, media och andra uttryck lades till musiken. Hur ser kopplingen ut mellan dessa nya uttryck och kreativa näringar?

Allt fler arbetar idag inom företag som har kultur och kreativa processer som affärsidé och denna näring brukar benämnas som *Kulturella och kreativa näringar* (KKN). För Sverige anses KKN ha en central roll för landet och regeringen har därför initierat en statlig utredning som

ska resultera i en nationell strategi för att främja de kulturella och kreativa näringarna. Utredningen skall vara klar senast den 31 maj 2022.

Kulturskolerådet vill gärna se att kulturskolorna behandlas i denna utredning och tog hösten 2021 beslut om att genomföra en enkät till landets kommuner. Syftet var att belysa kulturskolornas samröre med kreativa näringar, undersöka vilken potential kulturskolan kan ha samt identifiera vilken typ av nationella åtgärder som behövs för en positiv utveckling.

I denna rapport presenteras resultatet från undersökningen samt förslag till den pågående utredningen. Kulturskolerådets bedömning är att kulturskolorna är betydelsefulla för kreativa näringar och att det finns stora möjligheter för kulturskolorna att stärka och utveckla sin roll!

Torgny Sandgren
generalsekreterare, Kulturskolerådet

Foto: David Berjlund

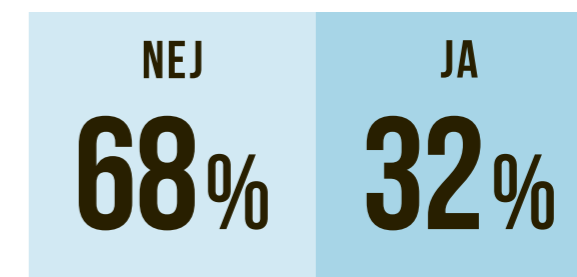
RESULTAT

Med kreativa näringar avses företag som har kultur och kreativa processer som affärsidé. Det är näringar som anses växa och som på olika sätt fått ökad betydelse. Regeringen vill se en nationell strategi för utvecklingen av de kulturella och kreativa näringarna (KKN) och har tillsatt en statlig utredning. Ekonomen och förläggaren Tobias Nielsén leder utredningen och ska senast den 31 maj 2022 lämna förslag till regeringen på hur en samlad nationell strategi kan se ut. I syfte att identifiera kulturskolornas roll och utvecklingsbehov så genomförde Kulturskolerådet under december 2021 en enkät till landets kulturskolechefer.

I detta avsnitt presenteras resultatet från enkäten om kreativa näringar och digital kultur. Enkäten gick ut till landets 290 kommuner och besvarades av musik- och kulturskolornas chefer från 155 kommuner, vilket ger en svarsfrekvens på drygt 53 procent. Svar finns från olika kommuntyper och resultatet bedömer vi kan ses som representativt för landet som helhet. Med kulturella och kreativa näringar (KKN) avses i detta sammanhang verksamheter inom flera olika branscher såsom arkitektur, bildkonst, media-/kommunikationsbyråer (webb/app/3D/VR/AR), design (kläder, smycken, grafisk form, hantverk/slöjd), foto, film/tv, litteratur, musik/ljud, press, scenkonst, spel/gamification och turism/besöksnäring.

SAMVERKAN MELLAN KULTURSKOLA OCH KREATIVA NÄRINGAR

I enkäten fanns frågan ”Har ni någon verksamhet där samverkan sker mellan kulturskola, näringsliv eller högre utbildning kring kreativa näringar?”. 68 procent svarade nej och 32 procent ja.

De som svarat ”ja” ombads att beskriva hur de samverkar. Flera kulturskolor nämner bland annat aktiviteter som rör turism, event och att utveckla lokalt kulturliv samt samverkan med högre utbildning. Många nämner att kulturskolor har en viktig roll för kreativa näringar genom att de på olika sätt främjar en ökad efterfrågan på varor och tjänster. Det kan handla om köp av tjänster till den lokala kulturskolan, kring ljud- och ljuteknik, reparationer, stämning av pianon och flyglar, akustikreglering samt annan teknisk utrustning. Det kan också handla om köp av immateriella värden, kulturskolor beställer verk, köper noter, manus och rättigheter. De betalar också avgifter till upphovsmän för publika konserter och användandet av kopierade noter, bilder och texter. På så sätt stärker kulturskolorna efterfrågan, även om det inte

direkt är fråga om samverkan. Nedan följer ett antal exempel på samverkan utifrån olika teman.

SAMVERKAN MED HÖGRE UTBILDNING

Det är vanligt att kulturskolorna samarbetar med högskolor och andra utbildningsanordnare. Flera vill exempelvis se en ökning av digitala kurser och ämnen, t ex spelutveckling och digital kompetens, och har därför inlett samverkan med lärosäten. Några kulturskolor har exempelvis samverkan med dataspelsutbildningen på Högskolan i Skövde.

KURSER OCH UTBILDNINGAR GENOM SAMVERKAN

Några kulturskolor ordnar kurser som sker genom samverkan mellan olika privata aktörer. Exempelvis finns ett projekt i Kiruna med digitalt skapande tillsammans med LKAB Akademi. LKAB vill främja kunskap i olika former av digitalt skapande och finansierar projektet. Kulturskolan driver undervisningen, både mot grundskola och i egen kursverksamhet.

TURISM OCH BESÖKSNÄRING

Kulturskolor är ofta involverade i att göra hemorten till en attraktiv destination genom kultur. Det kan röra underhållning på torg och i parker, vid festivaler eller andra event. Här finns i vissa fall samverkan med såväl lokala företag som kommunens egna arbete med näringsliv och turism.

EVENT

Kulturskolor samverkar ofta kring mindre och lokala evenemang, men ibland sker även samverkan kring stora event som exempelvis Eurovision i Stockholm, UEFA-ligafinalen på Friends Arena 2017 eller TV4:s projektet Strålande Jul.

KOMPETENS TILL NÄRINGSLIV

På vissa orter säljer kulturskolan kompetens

eller elevmedverkan vid evenemang, framföranden eller andra kulturinslag. En kulturskola nämner ett samarbete med ett cirkusbolag.

LOKALER FÖR FRAMTRÄDANDEN OCH AKTIVITETER

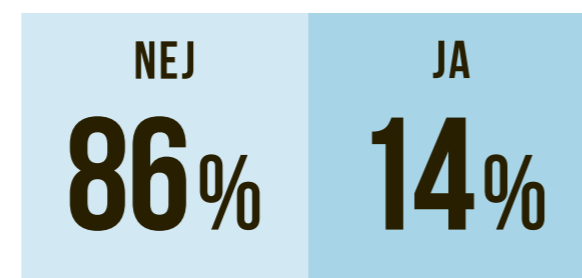
Kulturskolorna har ofta samverkan kring lokaler av aktörer inom kreativa näringar. Det kan vara den lokala biografen eller annan eventlokal. Vissa kulturskolor saknar egna lokaler och hyr då lokaler för särskilda projekt eller event.

REGIONALA OCH NATIONELLA INSTITUTIONER

Flera kulturskolor har samverkan med regionala och nationella institutioner. Inom filmområdet är det exempelvis vanligt att samverkan sker med regionala filmcentrum, där det finns många kontaktytor kring professionella filmare och KKN.

FINNS DET ETT UPPDRAG OM KREATIVA NÄRINGAR FÖR KULTURSKOLAN?

I enkäten fanns frågan ”Har er verksamhet något uppdrag eller tagna planer där ni ska utveckla kulturskolans roll för kreativa näringar?”. 86 procent svarade nej och 14 procent svarade ja.

De som svarat ”ja” ombads att beskriva hur uppdraget är formulerat och inriktat. Flera kommuner har planer och strategier för kultur mer övergripande runt KKN, men där kulturskolans roll inte är preciserat. I sådana strategier kan det nämnas att man ska utveckla och stärka samverkan med näringslivet med

fokus på kulturella och kreativa näringar samt vid evenemang och i anläggningar. Kulturskolan saknar ofta en egen plan för hur detta ska implementeras i verksamheten. I Stockholm finns ett uppdrag som syftar till att utveckla kulturskolans samarbete med relevanta branscher inom kulturella och kreativa näringar, som exempelvis dataspelsbranschen. Ett annat exempel är Kalmars kommuns verksamhetsplan där kulturskolan förväntas träna elever i entreprenöriellt tänkande, eftersom de betraktas som framtida kulturarbetare i hög grad kan hamna som frilansande egenföretagare.

VILKET STATLIGT STÖD BEHOVS FÖR EN POSITIV UTVECKLING?

I enkäten ombads respondenterna att värdera behovet av statliga insatser till kulturskolan. Resultatet visar att Kunskapsspridning, lärande exempel och erfarenhetsutbyte värderas högt. Se diagram 1.

KULTURSKOLANS POTENTIAL?

I enkäten fanns möjlighet att värdera vilken potential och betydelse som kulturskolan kan ha för kreativa näringar. Ett till fem och från ”mycket liten betydelse” till ”mycket stor betydelse”. Resultatet visar att chefer bedömer att kulturskolorna har en stor potential för

kreativa näringar. Nästan hälften (44 procent) uppger alternativet ”mycket stor”.

Vilken potential och betydelse tror du kulturskolan kan ha för kreativa näringar?

	%
1 mycket litet	0
2	2
3	19
4	35
5 mycket stor	44

ÖVRIGA SYNPUNKTER

I enkäten fanns möjlighet att lämna övriga synpunkter kring kulturskolans roll och betydelse för kreativa näringar och digital kultur. Flera påpekar vikten av ledning och styrning. Kulturskolan är politisk styrd och det behövs en samsyn mellan olika politikområden samt att kulturskolans potential erkänns. Några vittnar om att kunskapen kring KKN är oroväckande låg i kommunledning och politik. Fler stödjande nationella insatser behövs för att kommuner lokalt ska förstå betydelsen av KKN. Om en positiv utveckling skall vara möjlig behöver politiken och högre tjänstemän bättre förstå vad

KKN är och att kulturskolan kan bidra till en utveckling av KKN. Flera ser också samverkan med yrkeshögskolor, folkhögskolor och andra lärosäten som central. Genom bättre samverkan mellan aktörer inom utbildningskedjan skapas bättre förutsättningar. Några nämner också att det borde vara möjligt att hitta beröringspunkter mellan satsningar som "ungt företagande" och liknande. Flera menar att det behövs samverkan mellan politikområden, där kulturen tillsammans med näringslivsavdelningen och turismen arbetar med kulturella och kreativa näringar. Enkätens resultat visar också på att det finns en oro för ett synsätt där kulturutövande instrumentaliseras och endast får bekräftelse om den är nyttig för näringslivet.

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Vår enkät visar att kulturskolecheferna bedömer att kulturskolan har en stor potential och betydelse för kreativa näringar. De efterlyser utvecklingsstöd, fortbildning för pedagoger men också former för erfarenhetsutbyten och lärande exempel. Den statliga utredningen ska presentera en nationell strategi och föreslå mål för arbetet med att främja och utveckla de kulturella och kreativa näringarna, identifiera utvecklingsbehov samt internationalisering och export. Utredningen skall också identifiera eventuella ytterligare områden med påverkan på de kulturella och kreativa näringarna som är i behov av utveckling, lämna förslag på åtgärder inom dessa områden, göra en tydlig prioritering bland de förslag som lämnats samt utarbeta ett förslag till en plan för hur strategin ska följas upp och vilken aktör som ska ansvara för uppföljningen.

Till den pågående utredningen vill Kulturskolerådet lämna följande fem förslag:

1. MÅL OCH MÅLGRUPP I EN NATIONELL STRATEGI

Kulturskolerådet menar att de statliga målen rymmer unga som målgrupp och de aktörer som möter dem som resurs. Stöd bör riktas

mot att främja samverkan mellan olika utbildningsformer och näringar. Kulturskolerådet ser det som viktigt att strategin inkluderar kulturskolor och hela det kulturella ekosystemet, som målgrupp, i arbetet med att stärka kreativa näringar.

2. NATIONELLT STÖD TILL UTVECKLINGSPROGRAM

Kulturskolerådet vill se ett nationellt stöd till olika utvecklingsprojekt som prioriterar insatser där flera aktörer och politikområden samverkar för att utveckla KKN. Flera kulturskolor nämner att de gärna deltar i denna typ av utvecklingsarbete. Branschorganisationer som Kulturskolerådet är också öppna för att aktivt medverka i projekt som drivs nationellt. Vi ser det också som viktigt att utvecklingsarbetet är långsiktigt (inte korta projekt), gärna som fleråriga utvecklingsprogram där ett antal deltar.

3. FRÄMJA LOKALA UTVECKLINGSPLANER

Vår enkät visar att få kommuner har konkreta planer, förankrade i lokalpolitiken, på hur kulturens olika aktörer kan utveckla och bidra till kreativa näringar. Staten bör på olika sätt försöka stimulera kommuner till att ta fram planer för kulturens roll till kreativa näringar, där också centrala aktörer och aktiviteter definieras. Kulturskolorna ser att de har en central roll i detta arbete.

4. FORTBILDNING AV PEDAGOGER

I enkätens resultat framgår att många kulturskolor behöver stöd för att fortbilda befintlig personal samt att koppling till kreativa näringar behöver stärkas i grundutbildningen för pedagoger. Kulturskolerådet föreslår därför att staten bör initiera riktade insatser för kompetensutveckling kring kreativa näringar för de med ett pedagogiskt arbete. Kulturskolerådet är som organisation villig att åta sig ett nationellt ansvar för att fortbilda pedagoger inom kulturskolorna, om resurser tilldelas.

5. SAMVERKANSMODELLEN

Kulturskolerådet menar att det regelverk (förordning 2010:2012) som styr statens kulturstöd till regionerna behöver ses över. Dels för att tydligare främja KKN men också för att förordningen ställer olika krav utifrån konstområden. Inom film så kan exempelvis regionen arbeta med hela filmområdet med

statliga medel. Kulturskolerådet bedömer att ett stärkt regionalt arbete kan utveckla barns ungas möjligheter till kulturutövande men också stärka infrastrukturen för att utveckla KKN. Den förordning som styr statens medel till regionernas kulturverksamhet behöver därför ses över så att de kan arbeta med alla aktörer och delar av kulturens ekosystem.

Foto: David Berjlund

Avs:
Kulturskolerådet
Box 190, 101 23 Stockholm

